

1. INNLEDNING	2
2. OPPTAKSKONTORET	2
2.1 ORGANISERING	2
2.2 ARBEIDSOPPGAVER	3
3. HØGSKOLENS OPPTAKSKOMITÉ	4
3.1 SAMMENSETNING OG ARBEIDSOPPGAVER	4
3.2 OPPTAKSKOMITEENS ARBEID I 2005	4
4. SØKERTALL	4
4.1 SØKNINGEN TIL HiST	5
5. TILBUDSTALL OG OPPTAK	6
5.1 FASTSETTING AV TILBUDSTALL FOR HOVEDOPPTAKET	6
5.2 HOVEDOPPTAKET	7
5.3 FASTSETTING AV TILBUDSTALL FOR NASJONALT SUPPLERINGSOPPTAK	7
5.4 POENGGRENSER	7
5.5 YTTERLIGERE SUPPLERING	8
5.6 OPPMØTE	8
6. BEGRUNNELSER OG KLAGER	9
7. ANSVARSAVKLARING	10
8. AVSLUTNING	12
VEDLEGG	13

1. Innledning

Målet med denne rapporten om NOM-opptaket 2005 er å belyse sentrale elementer i årets opptak, herunder søkertall og opptakstall, samt redegjøre for ansvars- og arbeidsforhold i opptaksarbeidet. Dette vil gi en bred og viktig innsikt i opptaksarbeidet, noe som igjen er viktig for å opprettholde høy kvalitet på det arbeidet som utføres, og for å sikre en effektiv ressursutnyttelse.

NOM står for Nasjonal OpptaksModell, og innbefatter opptaket til studier som er omfattet av det samordna opptaket. I årets opptak var 28 grunnstudier ved HiST med i det samordna opptaket, og denne rapporten vil som nevnt omhandle dette opptaket. Rapporten gir en beskrivelse av hvordan NOM-opptaket er organisert, både gjennom et opptakskontor og en opptakskomité. Det blir en også kort redegjørelse for ressursbruken i forbindelse med årets NOM-opptak. Videre trekkes det fram sentrale tall og utviklingstrekk i søkertall, opptakstall, poenggrenser og møtt-tall, og det foretas sammenligninger både i forhold i tidligere år og til andre institusjoner der det er relevant. Hvor mange klager mottok vi i år, og hva ble utfallet av dem?

2. Opptakskontoret

HiST har et sentralt opptakskontor som hører inn under Seksjon for studier, FoU og samfunnskontakt. I perioden september til mai er det i praksis ikke noe aktivt opptakskontor, men henvendelser vedrørende opptak blir hovedsakelig ivaretatt av opptaksleder. Andre medarbeidere sentralt i seksjonen bistår også i dette arbeidet. I perioden mai til september våkner opptakskontoret til liv igjen, og studenter ved HiST tilsettes som opptaksmedarbeidere/sommerhjelper.

2.1 Organisering

Til årets opptak ble det tilsatt seks sommerhjelper. Fire av disse jobbet på opptakskontoret også sommeren 2004, mens to var nye dette året. En av høgskolens to tilsatte traineer jobbet deltid med opptakssaker. I tillegg hadde vi to kontorlæringer disponible under hele opptaket, og sammen med opptaksleder, som er ansvarlig for NOM-opptaket, besto opptakskontoret dermed av ni personer (ca 8,5 stillinger). Fire av sommerhjelpene var tilsatt som førstesekretærer, og to var tilsatt som konsulenter. De to sistnevnte var formelt utnevnt som opptaksleders stedfortredere.

Pga flere ressurser, færre søknader og stadig bedre rutiner, var det en betydelig reduksjon i antall overtidstimer sammenlignet med tidligere år. I 2003 ble det brukt 607 overtidstimer totalt under opptaket, 567 timer 2004 (atskillig færre timer med 100 % overtid), og i år kom antall overtidstimer ned i drøyt 200 timer (inklusive både 50 og 100 % avspasering og overtid). Sommerhjelpene fikk arbeide under flexitidsordning, og kunne ta ut avspasering etter ønske. De fleste benyttet muligheten til å ta noe ferie i løpet av sommermånedene. Det bør også nevnes at det heller ikke i år var en eneste time sykefravær på opptakskontoret de månedene opptaket foregikk.

Minst to personer ved opptakskontoret har vært i stand til å utføre alle arbeidsoppgavene under årets opptak. Opplæring er gitt, og tilganger og rettigheter i forhold til data er ordnet, med tanke på å redusere sårbarhet ved ev. fravær. Dette har fungert etter intensjonen, med solid ryggdekning i alle deler av opptaksarbeidet. Samtidig fører en slik ordning til større variasjon i arbeidsoppgaver, og en sterkere følelse av delaktighet i det endelige resultatet.

Opptaksleder hadde fra ca. 1. februar ansvaret for å sysselsette én av høgskolens kontorlæringer. Dette var samme lærling som var med på opptaket sommeren før. Dette lettet arbeidet til opptaksleder, det førte til bedre service overfor søkere og potensielle søkere, og det reduserte sårbarheten. Mottak av omslagsark (søknadene), registrering og organisering av permer har i flere år vært gjort av sekretær ved tidligere Høgskoleadministrasjonen som overtidssarbeid. Dette var en kostbar organisering for høgskolen, med mye overtidsgodtgjørelse. I år var det hovedsakelig lærlingen som gjorde dette arbeidet fortløpende. Den samme sekretæren som tidligere jobbet med dette, bisto noen timer i mai med mottaks- og registreringsarbeidet.

Fra ca. 1. mai ble nok en kontorlærning tilknyttet opptakskontoret, og denne vil fra 1. februar 2006 igjen jobbe med opptak. Det å benytte læringer i opptaksarbeidet har vært en vinn-vinnsituasjon. Lærningene får varierte arbeidsoppgaver, og de blir en del av et aktivt arbeidsmiljø i en periode av året som ellers er forholdsvis stille og rolig de fleste steder. Opptakskontoret på sin side får benyttet arbeidskraft som allerede fins i organisasjonen, og lærningene har vist seg å være svært dyktige, arbeidsvillige og interesserte i arbeidet. Opptaksleder ønsker derfor fortsatt å benytte lærningene i opptakssammenheng.

1. september i år ble det tilsatt ny førstekonsulent i studieseksjonen sentralt. Vedkommende er formelt opptaksleders stedfortreder, og vil få et særlig ansvar i forhold til realkompetansesøkere.

2.2 Arbeidsoppgaver

Høgskolens opptakskontor behandlet i år 4 850 søknader i løpet av halvannen måned (5 391 i 2004). De fleste befinner seg i kategorien ordinære søkere, som er bare én av mange søkerkategorier. De viktigste kategoriene er disse:

- ordinære søkere
- søkere fra andre nordiske land
- realkompetansesøkere
- søkere som skal ha spesiell vurdering
- søkere fra land utenfor Norden
- søkere med steinerskole
- søkere med International Baccalaureate

Opptakskontoret gjennomførte i tillegg saksbehandlingen i forbindelse med opptakene til Nasjonal paramedicutdanning (ASP) og 3-årig bachelorutdanning for tospråklige lærere (ALT) – dette er opptak som normalt gjennomføres lokalt.

Som et ledd i det kvalitetsarbeidet høgskolen er inne i, brukte sommerhjelpene en god del tid på å lage detaljerte rutinebeskrivelser av alle oppgavene knyttet til NOM-opptaket. Disse beskrivelsene kom til nytte allerede i sommer da opptaksleder hadde ferie, og de blir å finne i studieseksjonens kvalitetshåndbok.

Etter hovedopptaket er de viktigste arbeidsoppgavene veiledning på telefon, og utarbeidelse av begrunnelser og saksframlegg i klagesaker. Sommerhjelpene brukte også mye tid til å utarbeide grundige veiledningsbrev til søkere som tok kontakt etter hovedopptaket. Disse brevene inneholder konkrete råd og tips om hvordan søkerne kan forbedre sine muligheter til neste år, og søkerne opplever dette som veldig nyttig.

3. Høgskolens opptakskomiteé

I høgskolestyrets februarmøte i 2004, ble det vedtatt å oppnevne en sentral opptakskomiteé med funksjonsperiode fra og med vedtaksdato til og med NOM-opptaket 2006. Tidligere var institusjonene pålagt å ha en opptakskomiteé, men med den nye Universitets- og høgskoleloven er ikke dette lenger et krav.

3.1 Sammensetning og arbeidsoppgaver

Opptakskomiteen ledes av prorektor, og består for øvrig av én dekan, én studiekoordinator og to studenter. Opptaksleder, og ev. andre tilsatte ved opptakskontoret, utgjør sekretariatet.

Opptakskomiteen behandler og avgjør saker knyttet til spesiell vurdering i henhold til de enkelte forskrifter (SV-søkere), samt fastsetter antall tilbud om studieplass i hovedopptak og nasjonalt suppleringsopptak.

3.2 Opptakskomiteens arbeid i 2005

Opptakskomiteen gjennomførte tre møter i perioden 23.06.05 til 29.07.04. Komiteen behandlet 71 søknader som krevde spesiell vurdering, inklusive dispensasjonssøknader (70 saker i 2004), og tre saker om fastsetting av tilbudstall.

Opptaksleder utarbeidet saksframlegg til hver enkelt sak, og komiteen førte konstruktive drøftinger på bakgrunn av saksframleggene. Avdelingenes forslag til tilbudstall ble inngående vurdert og drøftet, før komiteen fattet vedtak.

4. Søkertall

Det var 5,6 % flere søkere til høyere utdanning i 2005 enn i 2004 (i det samordna opptaket), mens HiST opplevde en tilbakegang i antall primærsøkere på -10,8 %. NTNU og HiNT hadde flere primærsøkere i år sammenlignet med i fjor (hhv 9,1 % og 17,7 %), mens DMMH hadde en tilbakegang (-13,7 %).

Når det gjelder markedsandel i forhold til primærsøkere, utmerket HiST seg dessverre som årets taper. HiST var den institusjonen som hadde størst tilbakegang i markedsandel sammenlignet med fjoråret, og vi måtte se oss slått av både UiO, HiO, NTNU, UiB, HiB og UiS. UiB var den institusjonen med størst fremgang i markedsandel, tett fulgt av NTNU.

4.1 Søkningen til HiST

Avdeling for helse- og sosialfag

Det var færre primærseekere til alle avdelingens utdanninger, med unntak av vernepleierutdanningen som gikk frem 30,4 % og audiografutdanningen med 14,3 %. Utdanningene hadde mer enn nok seekere til å fylle studieplassene dette året, men ergoterapeututdanningen vil nok ikke tåle en tilsvarende nedgang neste år (-28,1 %). Sosionomutdanning med internasjonal fordypning, som var med i det samordna opptaket for første gang, hadde gode seekertall (67 primærseekere).

Avdeling for Informatikk og e-læring

Det var en kraftig reduksjon i antall seekere til begge informatikkutdanningene (-54,6 %) og til ingeniørutdanningen (-23,2 %). Nye krav til fordypning i matematikk tok nok bort en del av seekergrunnet fra tidligere år. Nysatsingen IT-støttet bedriftsutvikling (som ikke har krav til ekstra matematikk) hadde gode seekertall (69 primærseekere).

Avdeling for lærer- og tolkeutdanning

Det var en forventet nedgang i antall primærseekere til allmennlærerutdanningen (-19,1 %), men det var flere primærseekere til allmennlærerutdanning med vekt på realfag enn i fjor (43,9 %). Med innføring av karakterkrav og minimumskrav til skolepoeng, kunne man forventet at allmennlærerutdanningene våre ville miste flere seekere enn de til sammen gjorde.

Årsstudiet i tegnspråk hadde en god del færre primærseekere enn i fjor (-30,3 %), mens bachelorutdanningen i tegnspråk og tolking opplevde en økning (11,9 %).

Avdeling for mat- og medisinsk teknologi

Bioingeniørutdanningen hadde noen flere primærseekere enn i fjor (4,5 %), mens det var merkbart nedgang for radiograf- og næringsmiddelteknologutdanningene (hhv -33,6 og -36,8 %).

Avdeling for sykepleie

Det var fortsatt rikelig med primærseekere til sykepleierutdanningen, men det var uansett en nedgang sammenlignet med i fjor (-12,8 %).

Avdeling for teknologi

Det var negativ utvikling for avdelingen som helhet, med en tilbakegang i antall primærseekere totalt (-15,9 %). Framgang for materialteknikk (66,7 %), stabilt for kjemi (0,0 %), 2- og 3-årig maskin (-3,2 %), nedgang for elektro (-17,9 %), elektronikk (-53,3 %) og logistikk (-28,6 %). Totalt sett var det flere seekere enn studieplasser, men en del seekere falt som vanlig bort pga at de ikke oppfylte kravene for opptak.

Avdeling Trondheim økonomiske høyskole

Avdelingen var i omtrent samme situasjon som ASP, med fortsatt høyt seekertall til tross for nedgang i antall primærseekere sammenlignet med i fjor (-6,9 %).

Tabellene i vedlegget viser seekertallene totalt, antall seekere fordelt på utdanningstype, antall realkompetansesekere fordelt på studium, samt en tabell som vider seekertallet fordelt på kjønn og fylke.

5. Tilbudstall og opptak

Som beskrevet i kapittel 3, er det den sentrale opptakskomiteen som fastsetter tilbudstallene, både for hovedopptak og nasjonalt suppleringsopptak. Opptakskontoret utarbeider et tentativt forslag som sendes avdelingene, som igjen kommer med sine forslag til opptakskomiteen. I år la vi inn en ekstra runde med drøftinger i forhold til tilbudstallene. Avdelingenes forslag ble drøftet i opptakskomiteens første møte, og tilbakemeldinger ble gitt til avdelingene. Disse fikk da mulighet til å revidere sine forslag, ev begrunne forslagene nærmere, før opptakskomiteen fattet endelig vedtak i sitt andre møte. De vedtatte tilbudstallene registreres hos Samordna opptak, som sender ut det antall tilbud vi ber om.

5.1 Fastsetting av tilbudstall for hovedopptaket

Vurdering og fastsetting av tilbudstall er en årlig tilbakevendende oppgave, og det er opparbeidet betydelig erfaring på dette. Selv om det kjøres suppleringsopptak til medio september, er det ønskelig å fylle flest mulig studieplasser i hovedopptaket. Beregning av tilbudstall tar utgangspunkt i historiske oppmøtetall, ønsket antall oppmøtte og gjennomsnittlig oppmøtegrad. Overbooking er nødvendig for å ende opp med tilstrekkelig antall studenter. Av den grunn er tilbudstallene for de enkelte utdanningene alltid høyere enn antall studieplasser.

Dette er en relativt mekanisk og matematisk tilnærming til problematikken, så avdelingene legger også andre forhold til grunn for sine forslag til tilbudstall. Et særlig viktig forhold i denne sammenhengen er det enkelte studiums følsomhet for studenttallet. For utdanninger som har praksis som en viktig del av utdanningen, er det et avgjørende moment å sikre at man er i stand til å skaffe praksisplass til alle. Er studenttallet for høyt, kan dette bli ekstra problematisk. I år var det hovedsakelig fastsetting av tilbudstall for vernepleierutdanningen og ergoterapeututdanningen som skapte diskusjoner mellom opptakskomiteen og opptaksleder på den ene siden, og avdelingen på den andre. Man kan vel si at prosessen endte med et kompromiss ved at tallene ble høyere enn hva avdelingen ønsket og lavere enn hva opptakskomiteen mente var riktig.

Tabell 1. Tilbudstall hovedopptak.

Høgskoleing. Bygg	113	Sosionom	65
Høgskoleing. Elektro	178	Sosionom inter-inter	27
Høgskoleing. Kjemi	40	Ergoterapeut	145
Høgskoleing. Maskin	73	Fysioterapeut	90
Høgskoleing. Materialteknikk	26	Audiograf	75
Høgskoleing. Logistikk	40	Høgskoleing. Data	Åpent
Ingeniør Elektro (2-årig)	26	Informasjonsbehandling	32
Ingeniør Maskin (2-årig)	23	Drift og vedlikehold	68
Næringsmiddelteknologi	Åpent	IT-støttet bedriftsutvikling	Åpent
Radiograf	65	Allmennlærer	187
Bioingeniør	85	Allmennlærer m/realfag	107
Sykepleier	280	Tegnspråk	31
Vernepleier	115	Tegnspråk og tolking	33
Barnevernspedagog	95	Økonomi og administrasjon	400

5.2 Hovedopptaket

Hovedopptaket ble kjørt lørdag 16. juli. I dagene etter hovedopptaket er det ekstremt stor pågang på telefonene, hovedsakelig fra søkere som har fått avslag på søknaden sin. Samordna opptak sender ut de offisielle svarbrevene, mens opptakskontoret sender ut egne velkomstpakker med informasjon fra HiST, avdelingene, Studentparlamentet, Lucas-senteret og kommune/fylkeskommune.

5.3 Fastsetting av tilbudstall for nasjonalt suppleringsopptak

Ved fastsetting av suppleringsstall er det andre parametre som legges til grunn enn for hovedopptaket. Det er antall ja-svar etter hovedopptaket, ønsket antall frammøtte, prosentvis frammøtte av antall ja-svar etter de siste års hovedopptak, og prosentvis antall ja-svar i suppleringsopptaket for de siste år. Opptakskontoret utarbeider tre ulike forslag; forsiktig, middels og offensiv. I år som de fleste tidligere år la de helse- og sosialfaglige utdanningene seg på en forsiktig linje. Opptakskomiteen valgte å følge forslagene fra avdelingene i suppleringsopptaket, mye pga den støyen som oppsto da opptakskomiteen vedtok et høyere tall for to av utdanningene på AHS enn avdelingen selv ønsket.

Tabellen under viser de vedtatte tilbudstallene i det nasjonale suppleringsopptaket.

Tabell 2. Tilbudstall nasjonalt suppleringsopptak.

Høgskoleing. Bygg	0	Sosionom	9
Høgskoleing. Elektro	Restetorg	Sosionom inter-inter	-999
Høgskoleing. Kjemi	Restetorg	Ergoterapeut	-11
Høgskoleing. Maskin	-5	Fysioterapeut	1
Høgskoleing. Materialteknikk	Restetorg	Audiograf	-5
Høgskoleing. Logistikk	-10	Høgskoleing. Data	0
Ingeniør Elektro (2-årig)	Restetorg	Informasjonsbehandling	0
Ingeniør Maskin (2-årig)	Restetorg	Drift og vedlikehold	Restetorg
Næringsmiddelteknologi	Restetorg	IT-støttet bedriftsutvikling	0
Radiograf	5	Allmennlærer	-13
Bioingeniør	4	Allmennlærer m/realfag	0
Sykepleier	10	Tegnspråk	0
Vernepleier	-3	Tegnspråk og tolking	-1
Barnevernspedagog	8	Økonomi og administrasjon	-50

5.4 Poenggrenser

Det er poenggrensene i det nasjonale suppleringsopptaket som blir stående som de offisielle poenggrensene. På bakgrunn av de til dels svake søkertallene, ble det som forventet en nedgang i poenggrensene for flere av studiene. Vi har likevel fortsatt høye poenggrenser når man sammenligner med like studier ved andre høyskoler. Tabellen under viser poenggrensene for 2005 og 2004.

Tabell 3. Poenggrenser 2004 og 2005.

Studium	Ordinær kvote	Primærvtm.kvote	Forkurskvote
	2004/2005	2004/2005	2004/2005
Ingeniør bygg	55,1/52,4	45,4/45,8	alle/31,7
Ingeniør data	åpent/åpent	åpent/åpent	åpent/åpent
Ingeniør elektro	alle/alle	alle/alle	alle/alle
Ingeniør kjemi	åpent/alle	åpent/alle	åpent/alle
Ingeniør maskin	44,0/41,5	27,7/34,1	alle/alle
Ingeniør metallurgi	åpent/alle	åpent/alle	åpent/alle
Ingeniør logistikk	alle/40,2	alle/41,6	alle/alle
Ingeniør elektronikk 2-årig	alle/alle		
Ingeniør maskin 2-årig	alle/alle		
Økonomi og administrasjon	49,2/49,4	45,7/45,3	
Sykepleier	51,5/50,0	46,0/44,4	
Vernepleier	45,8/46,1	37,3/38,6	
Barnevernspedagog	49,5/49,9	44,7/44,6	
Sosionom	50,7/52,5	44/44,7	
Sosionom inter/inter	oppgis ikke	oppgis ikke	
Allmennlærer	48,5/47,1	44,6/44,7	
Allmennlærer med realfag	45,8/alle	39,2/alle	
Tegnspråk	57,3/54,4	51,0/46,0	
Tegnspråk og tolking	50,8/52,1	42,0/46,0	
Informatikk, info.behandling	åpent/åpent	åpent/åpent	
Næringsmiddelteknologi	alle/alle	alle/alle	
Informatikk, drift og vedlikeh.	45,1/alle	31,0/alle	
IT-støttet bedriftsutvikling	*/41,1	*/31,5	
Ergoterapeut	47,9/47,0	43,0/42,0	
Radiograf	55,3/51,9	48,8/46,8	
Bioingeniør	45,2/44,7	45,8/43,8	
Fysioterapeut	60,4/60,5	53,6/54,1	
Audiograf	48,2/48,1	41,0/41,2	

5.5 Ytterligere supplering

Opptakskomiteen antok at det ville bli behov for ytterligere supplering for noen studier pga den forsiktige tilnærmingen i hovedopptaket og det nasjonale suppleringsopptaket. Det er interessant å merke seg at både ergoterapeut og vernepleier foretok supplering etter studiestart, og at den siste suppleringen til vernepleier skjedde såpass sent som 1. september.

5.6 Oppmøte

Det ble registrert oppmøte på de nye studentene i løpet av skoleårets første to uker, og opptakskontoret registrerer dette videre i SOs database. Oppmøtetallene er avgjørende for om det skal suppleres ytterligere, se forrige delkapittel. Endelige tall for oppmøte ble rapportert inn til Samordna 14. oktober.

Forholdet mellom antall studieplasser, tilbudstall, ja-svar og antall/andel frammøtte i år, har stor innvirkning på neste års beregning av tilbudstall, og det er derfor svært viktig å registrere dette korrekt.

Tabellen under viser det vedtatte opptakstallet, antall frammøtte og hvor mange som har reservert studieplassen til neste år.

Tabell 4. Opptakstall, frammøtte og reserverte studieplasser.

Studium		Opptakstall	Møtt	Reservert
219 003	Ingeniør, bygg	80	85	7
219 004	Ingeniør, data	94	55	4
219 005	Ingeniør, elektro	120	96	4
219 009	Ingeniør, kjemi	25	22	0
219 012	Ingeniør, maskin	50	57	3
219 013	Ingeniør, metallurgi	15	13	0
219 016	Ingeniør, logistikk	25	36	2
219 025	Ingeniør, elektronikk 2-årig	15	5	0
219 032	Ingeniør, maskin 2-årig	15	3	0
219 035	Økonomi og administrasjon	218	280	10
219 050	Sykepleier	221	212	2
219 060	Vernepleier	70	82	2
219 070	Barnevernspedagog	65	71	0
219 080	Sosionom	51	53	2
219081	Sosionom inter-inter	22	23	0
219 110	Allmennlærer	120	142	0
219 115	Allmennlærer, realfag	60	81	4
219 221	Tegnspråk	15	12	1
219 287	Informasjonsbehandling	10	22	0
219 346	Næringsmiddelteknologi	72	61	0
219 374	Drift datasystemer	97	80	4
219422	IT-støttet bedriftsutvikling	15	54	1
219 466	Tegnspråk og tolking	20	27	1
219 700	Ergoterapeut	80	89	2
219 701	Radiografutdanning	40	41	0
219 702	Bioingeniør	55	65	0
219 703	Fysioterapeut	60	73	1
219 704	Audiograf	40	43	1

For studiene ved AITeL kan det synes å være lite samsvar mellom opptakstall og antall frammøtte studenter. Dette kan forklares med at avdelingen tilpasset seg søkermarkedet, og tok inn flere studenter der søkergrunnlaget var godt nok.

Det var uvanlig mange som møtte opp til allmennlærerutdanningene i år, og dette forklarer i stor grad at møtt-tallet er såpass mye høyere enn opptakstallet.

6. Begrunnelser og klager

I etterkant av hovedopptaket mottar opptakskontoret normalt en stor mengde henvendelser fra søkere som har fått avslag på søknaden sin. Mange blir fornøyd med den muntlige forklaringen de får pr. telefon, mens andre forlanger skriftlig begrunnelse på avslaget. Noen sender inn skriftlig klage før de har fått begrunnelse, og noen sender klage etter å ha lest opptakskontorets begrunnelse. Klagene sendes, sammen med et saksframlegg fra opptakskontoret, til to ulike klagemennder. Klager fra realkompetansesøkere rutes til

høgskolens egen klagenemnd, mens klager fra alle andre søkergrupper rutes til Felles klagenemnd i Oslo. Årsaken til at klager fra realkompetansesøkere skal til egen klagenemnd, er at det er lokale retningslinjer for opptak på grunnlag av realkompetanse.

I 2003 ble 11 saker der HiST var saksbehandler klaget inn til Felles klagenemnd. Ingen av klagenene ble tatt til følge. Fire saker ble klaget inn for høgskolens klagenemnd, hvorav én ble tatt til følge. I 2002 ble ni saker klaget inn for Sentral klagenemnd (skiftet navn til Felles klagenemnd i 2003), og ni saker ble behandlet av høgskolens klagenemnd.

I 2004 ble én sak klaget inn for lokal klagenemnd, der klagen ikke ble tatt til følge. Fem saker ble klaget inn for Felles klagenemnd, og heller ikke her ble noen av klagenene tatt til følge.

I år behandlet Felles klagenemnd ni saker der HiST var saksbehandler, og lokal klagenemnd behandlet to saker. Ingen av klagenene ble tatt til følge. Det er interessant å merke seg at tre av sakene gikk på de nye opptakskravene til allmennlærerutdanningene og informatikkutdanningene. Søkerne var klar over at det ikke var saksbehandlingsfeil, men de ønsket å markere at de mente de nye kravene var urimelige.

Et fortsatt lavt antall klagesaker, sammen med det faktum at ingen av klagenene ble tatt til følge, tyder på at opptaksarbeidet ved HiST holder høy kvalitet.

7. Ansvarsavklaring

Til tross for at stadig flere tar høyere utdanning, handler opptaket likevel om en fordeling av knappe goder. En del søkere opplever å stå helt uten studieplass når opptaket er over, mens andre opplever å måtte ta til takke med "reserveløsninger". Dette skaper naturlig nok en del situasjoner med skuffede og misfornøyde søkere.

Samordna opptak handler både om å lette arbeidet til opptaksorganene og søkerne, og om likebehandling etter et felles sett med lover, forskrifter og retningslinjer. I og med at institusjonene som er med i det samordna opptaket (alle offentlige universiteter og høyskoler, samt noen private) saksbehandler for hverandre, får vår saksbehandling direkte konsekvenser for de andre institusjonene. Forskriftene som i stor grad styrer saksbehandlingen gir lite rom for skjønnsutøvelse. Noen vil mene at dette er uheldig, men vi må forholde oss til den virkeligheten som er i dag. Regelverket for opptak er svært omfattende, og for å sikre at opptaksorganene i størst mulig grad tolker det likt, har Samordna opptak, i samarbeid med opptaksorganene, utviklet et svært nyttig hjelpemiddel i denne sammenheng. Dette er et oppslagsverk på ca 250 sider med regelfortolkninger, rutiner for saksbehandling og lignende, som sammen med forskriftene muliggjør prinsippet om saksbehandling for hverandre.

Når det gjelder behandling av for eksempel realkompetansesøkere og SV-søkere (spesiell vurdering) er det et visst rom for skjønnsutøvelse, selv om man også her, sentralt så vel som lokalt, har forsøkt å utvikle rutiner og retningslinjer som skaper en rettferdig og mest mulig konsekvent bruk av skjønnet.

Under NOM-opptaket i år oppsto det noen tilfeller der avdelingene og opptakskontoret ikke var enige i behandlingen av enkeltsøkere. Dette var episoder der avdelingene valgte å gi tilbud til studenter som ellers ikke ville fått eller ville beholdt studieplassen. Vi vil i det følgende gi noen konkrete eksempler:

1. Opptak av student som ikke nådde opp i konkurransen i hovedopptaket, pga at hun selv hadde sendt inn mangelfull dokumentasjon. Søkerens far var svært pågående.
2. Opptak av student som fikk tilbud i hovedopptaket, men som unnlot å svare på tilbudet. Søkeren selv, hennes mor og tante var hyppig i kontakt med ulike personer på HiST.
3. Opptak av student etter at studiet var tatt av restetorget. Søkerens far var flere ganger i kontakt med avdelingen. Det var avdelingen selv som et par uker tidligere varslet om at studiet skulle av restetorget. I mellomtiden var flere andre interessenter til studiet avvist.

Det er en god del søkere hvert år som ikke sender inn alle nødvendige papirer før hovedopptaket, og dermed ikke oppnår den poengsummen de ellers ville gjort. Dette var tilfellet for søkeren i eksempel 1. Skulle vi vært konsekvent, skulle 17 andre søkere fått tilbud bare på våre egne studier på samme grunnlag etter hovedopptaket. I tillegg er det en god del flere som HiST saksbehandlet som skulle hatt tilbud om studieplass ved andre læresteder. Blant disse er det også en god del som selv har gjort alt riktig, men som er blitt skadelidende pga feil fra tredjepart (som oftest en videregående skole).

Innarbeidet praksis i SO-systemet er at institusjonene tar ansvar for egne feil og for saksbehandlingsfeil som er gjort av andre opptaksorganer som er med i det samordna opptaket, men ikke for feil gjort av andre parter (for eksempel videregående skoler, arbeidsgivere og lignende).

Opptakskontoret får fra tid til annen høre at man ikke bruker skjønn og ikke tar menneskelige hensyn. Saksbehandlerne på opptakskontoret bruker mye tid på veiledning av søkere, etterlysning av dokumentasjon både hos søkere og tredjepart, og på kontakt med Samordna opptak og andre opptaksorgan for å forsikre seg om at det som gjøres er riktig og i tråd med innarbeidet praksis. Der det er mulig å benytte skjønn, gjøres det. Man treffer mange søkere i løpet av opptaksperioden som man finner svært sympatiske og gjerne skulle sett som studenter. Man treffer søkere som har tragiske og traumatiske opplevelser bak seg, og som man hjelper så godt man kan i søknadsprosessen. Man treffer søkere som gråter av fortvilelse, og man treffer søkere som er aggressive og truende. Slike ting kan, slik dagens regelverk er, ikke være styrende for hvem som får studieplass.

Felles for søkerne i de tre eksemplene er at de alle var ressurssterke nok, eller hadde familie som var ressurssterke nok til å engasjere seg. Studiedirektør og opptaksleder mener at slike forhold ikke kan være avgjørende for om man får studieplass eller ikke. Det skaper *ikke* rettferdighet i opptakssammenheng, og det er ikke rett måte å utvise skjønn på. Hva da med de søkerne som er i akkurat samme situasjon i utgangspunktet, men som ikke har foreldre som ringer skolens rektor, avdelingens dekan, faglærere, eller som truer med å kontakte VG? Det kan også skape problemer for andre institusjoner i og med at vi har det systemet vi har med saksbehandling for hverandre.

Denne type problemstillinger ble tatt opp i dekanmøtet 26. oktober, og det ble enighet om at ansvaret for NOM-opptaket ligger hos studiedirektøren, og søkere skal henvises til opptakskontoret dersom de tar kontakt med avdelingene under opptaket i forbindelse med saksbehandling og lignende. Videre ble det enighet om at opptaksleder kan ta opp vanskelige enkeltsaker i opptakskomiteen, både for å få en bredere drøfting og for å få ryggdekning i forhold til blant annet avdelingene.

8. Avslutning

Denne rapporten har beskrevet hvordan arbeidet i forhold til NOM-opptaket er organisert, og den har belyst forskjellige elementer i opptaksarbeidet.

Alt tyder på at kvaliteten på det arbeidet som gjøres i NOM-opptaket er svært høy, og det blir et mål framover å greie å beholde denne kvaliteten. Kunnskapsoverføring er et sentralt stikkord, slik at det ikke blir nødvendig å starte helt på nytt selv om dette kommer inn nye personer i opptaksarbeidet. Dokumentasjon og rutinebeskrivelser er viktig i så måte, og dette har som tidligere beskrevet blitt utarbeidet for alle arbeidsoppgaver i forbindelse med NOM-opptaket.

Dersom søkertallene ikke forbedrer seg til neste år, vil opptaksleder sannsynligvis tilsette fem sommerhjelper i stedet for seks.

Vedlegg

Tabell 5. Antall primærsøkere 2004 og 2005.

Studium		2004	2005 (99%)	Endring i %
219 003	Ingeniør, bygg	208	169	-18,8
219 004	Ingeniør, data	82	63	-23,2
219 005	Ingeniør, elektro	134	110	-17,9
219 009	Ingeniør, kjemi	23	23	0,0
219 012	Ingeniør, maskin	75	76	1,3
219 013	Ingeniør, metallurgi	6	10	66,7
219 016	Ingeniør, logistikk	49	35	-28,6
219 025	Ingeniør, elektronikk 2-årig	15	7	-53,3
219 032	Ingeniør, maskin 2-årig	18	14	-22,2
219 035	Økonomi og administrasjon	744	693	-6,9
219 050	Sykepleier	894	780	-12,8
219 060	Vernepleier	125	163	30,4
219 070	Barnevernspedagog	352	349	-0,9
219 080	Sosionom	355	293	-17,5
219081	Sosionom inter-inter	-	67	-
219 110	Allmennlærer	361	292	-19,1
219 115	Allmennlærer, realfag	66	95	43,9
219 221	Tegnspråk	142	99	-30,3
219 287	Informasjonsbehandling	75	40	-46,7
219 346	Næringsmiddelteknologi	87	55	-36,8
219 374	Drift datasystemer	174	73	-58,0
219422	IT-støttet bedriftsutvikling	-	69	-
219 466	Tegnspråk og tolking	67	75	11,9
219 700	Ergoterapeut	167	120	-28,1
219 701	Radiografutdanning	265	176	-33,6
219 702	Bioingeniør	89	93	4,5
219 703	Fysioterapeut	642	591	-7,9
219 704	Audiograf	91	104	14,3
	Totalt for HiST	5306	4734	-10,8

Tabell 6. Antall søkere fordelt på utdanningstype nasjonalt.

		2004	2005	Endring
ALMLÆRER	Allmenlærerutdanning	3959	3519	-11,1 %
AUDIO	Audiografutdanning	99	104	5,1 %
BARNEVER	Barnevernspedagogutdanning	2323	2242	-3,5 %
BIBLIO	Bibliotekutdanning	241	240	-0,4 %
BIOING	Bioingeniørutdanning	454	496	9,3 %
ERGO	Ergoterapiutdanning	579	447	-22,8 %
ERNÆRING	Ernæring	148	389	162,8 %
FAGLÆRER	Faglærerutdanning	543	652	20,1 %
FARMASI	Farmasiutdanning	261	187	-28,4 %
FISKERI	Fiskerikandidatutdanning	14	171	1121,4 %
FYSIO	Fysioterapiutdanning	2594	2540	-2,1 %
FØRLÆRER	Førskolelærerutdanning	2151	2309	7,3 %
H2-KAND	2-årig kandidatstudium	2352	812	-65,5 %
H3-KAND	3-årig kandidatstudium	25789	9907	-61,6 %
HISTFIL	Historisk filosofisk utdanning	475	9745	1951,6 %
INGENIØR	Ingeniørutdanning	3523	3495	-0,8 %
JOURNAL	Journalistutdanning	1506	2025	34,5 %
JUS	Juridisk utdanning	4019	4910	22,2 %
KUNSTFAG	Kunstfagutdanning	1559	1173	-24,8 %
LANDBRUK	Landbruksutdanning	188	507	169,7 %
MARITIM	Maritimutdanning	186	172	-7,5 %
MEDISIN	Medisinutdanning	2958	2920	-1,3 %
MUSIKK	Musikkutdanning		121	Nytt
ODONT	Odontologiutdanning	678	821	21,1 %
ORTOPEDI	Ortopediutdanning	48		-100,0 %
RADIO	Radiografutdanning	1009	749	-25,8 %
REALFAG	Realfagsutdanning	618	3153	410,2 %
RESEPTAR	Reseptarutdanning	197	193	-2,0 %
SAMVIT	Samfunnsvitenskaplig utdanning	569	13566	2284,2 %
SIVARK	Arkitektutdanning	1083	1100	1,6 %
SIVING	Sivilingeniørutdanning	2909	2877	-1,1 %
SIVØKON	Siviløkonomutdanning	1973	1780	-9,8 %
SOSIONOM	Sosionomutdanning	2943	3012	2,3 %
SYKEPL	Sykepleierutdanning	9342	8881	-4,9 %
TEOLOGI	Teologiutdanning	35	303	765,7 %
VERNEPL	Vernepleierutdanning	1503	1675	11,4 %
VETERIN	Veterinærutdanning	1100	1027	-6,6 %
ÅR	Grunnfag, DH / universitet	10396	4699	-54,8 %
ÅR-LÆRER	Årsenhet, lærerutdanning	3848	3220	-16,3 %
Sum		94172	96139	2,1 %

Tabell 7. Antall realfagssøkere fordelt på studium.

Studium	Studieplasser	Antall søknader	Antall primærsøkere
Ingeniør, bygg	80	13	4
Ingeniør, data	94	10	0
Ingeniør, elektro	120	8	3
Ingeniør, kjemi	25	5	1
Ingeniør, maskin	50	12	3
Ingeniør, metallurgi	15	4	1
Ingeniør, transport	25	8	2
Ingeniør, elektron.	15	3	0
Ingeniør, maskin 2år	15	4	1
Økonomi og adm.	218	26	6
Sykepleier	221	88	33
Vernepleier	70	49	21
Barnevernspedagog	65	52	6
Sosionom	48	66	19
Int. sosialt arbeid	25	12	7
Allmennlærer	120	15	3
Allmennlærer, real.	60	3	0
Tegnspråk	15	5	2
Informasjonsbehandl.	10	3	3
Næringsmiddeltekn.	80	7	3
Drift datasystemer	20	6	4
IT-støttet bedr.utv.	15	4	0
Tegnspråk og tolking	20	9	3
Ergoterapeut	80	23	3
Radiografutdanning	37	25	2
Bioingeniør	50	8	1
Fysioterapeut	60	21	6
Audiograf	40	11	2
	1693	500	139